

**Andrzej Kwaśniewski – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego / Cardinal
Stefan Wyszyński University in Warsaw**

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7174-2122>

Email: a.kwasniewski@uksw.edu.pl

**BIOGRAMY WRAZ Z BIBLIOGRAFIĄ
PODMIOTOWĄ I PRZEDMIOTOWĄ
DUCHOWNYCH DIECEZJI KIELECKIEJ
W SŁOWNIKU POLSKICH TEOLOGÓW KATOLICKICH.
SPRAWOZDANIE Z WYKONANYCH PRAC¹.**

Biographies of the Clergy of the Kielce Diocese with Primary and Secondary Sources in the Dictionary of Polish Catholic Theologians (Pol. *Słownik Polskich Teologów Katolickich*). Report on the Work Done

Streszczenie:

Sprawozdanie obejmuje prace polegające na opracowaniu biogramów duchowieństwa diecezji kieleckiej do Słownika Polskich Teologów Katolickich. Badania te rozpoczęły się w latach siedemdziesiątych i były publikowane w poszczególnych tomach słownika. Pierwszy tom słownika wydano w 1981 roku. W 2019 roku ukazał się najnowszy – 10. tom. Biogramy duchowieństwa z czasów funkcjonowania diecezji kieleckiej XIX-XXI wiek były zwykle opracowywane przez duchownych należących do kieleckiego środowiska naukowego związanego z Seminarium Duchownym w Kielcach. Tereny diecezji kieleckiej w średniowieczu i w nowożytności wchodziły w skład diecezji krakowskiej i archidiecezji gnieźnieńskiej. Biogramy duchowieństwa działającego w tamtym czasie zwykle były sporządzane przez księży nie związanych ze środowiskiem teologicznym działającym w Kielcach. Dzięki słownikowi większość kieleckich pisarzy kościelnych, którzy pozostawili publikacje odznaczające się walorami naukowymi, posiada dobrze udokumentowane biogramy złożone z życiorysu naukowego, bibliografii podmiotowej i przedmiotowej

¹ Praca przygotowana w ramach programu „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej” realizowanego przez Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach.

Słowa kluczowe: piśmiennictwo; duchowieństwo; teologia; historia; bibliografia podmiotowa; bibliografia przedmiotowa; diecezja kielecka;

Abstract:

The present report covers the work consisting in compiling biographies of the clergy of the Kielce diocese for the Dictionary of Polish Catholic Theologians. The research began in the 1970s and was published in the form of individual volumes of the dictionary. The first volume was published in 1981. In 2019, the 10th and latest volume was published. Biographies of the clergy from the period of 19th – 21st century were usually prepared by priests belonging to the Kielce scientific community and associated with the Kielce Seminary. In the Middle Ages and in modern times, the area belonging now to the Kielce diocese was part of the Krakow diocese and the Gniezno archdiocese. Biographies of the clergy working in the diocese at that time were usually drawn up by priests not connected with the theological environment active in Kielce. Thanks to the Dictionary, the majority of church writers from the Kielce area who have left behind any publications of scientific value have well documented biographies consisting of a scientific biography supported by primary and secondary sources.

Keywords: writing; clergy; theology; history; primary sources; secondary sources; Kielce diocese.

W 1974 roku o. prof. dr hab. Hieronim Eugeniusz Wyczawski wystąpił z inicjatywą opracowania Słownika Polskich Teologów Katolickich. Pierwsze cztery tomy obejmowały teologów do 1918 roku. Kolejne tomy 5-7 obejmowały teologów z lat 1918-1981, tom 8 – lata 1994-2003, tom 9 – lata 1994-2003. Słownik należy do wydawnictw unikalnych w skali światowej. Publikowane w nim biogramy duchownych zbudowane są z życiorysu naukowego, bibliografii podmiotowej i przedmiotowej. Jest to dzieło obejmujące duchownych katolickich świeckich i zakonnych, którzy pozostawili dorobek piśmienniczy. W grupie objętego badaniami duchowieństwa znajduje się znaczna liczba księży diecezji kieleckiej. W 2019 roku, po wielu latach oczekiwania, wydany został 10 tom słownika. Wydarzenie to jest okazją do przedstawienia sprawozdania z całości prac dotyczących duchowieństwa diecezji kieleckiej wykonanych od początku tworzenia słownika.

Pierwsze cztery tomy dotyczyły w dużej części pisarzy średniowiecznych, nowożytnych i dziewiętnastowiecznych. W inicjatywie tej nie uczestniczyło środowisko teologiczne skupione przy Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach. Pierwsze tomy zawierają ogromną liczbę duchownych związanych z dawną diecezją krakowską oraz archidiecezją gnieźnieńską. Biorąc pod uwagę duchownych działających od średniowiecza do roku 1918 na terenach, które weszły w skład ukształtowanej w XIX wieku diecezji kieleckiej, należałoby sporządzić odrębne, zapewne obszerne zestawienie, wymagające przeprowadzenia badań. Tereny diecezji kieleckiej to miejsce działań najstarszych

polskich klasztorów: Hebdów (norbertanie), Jędrzejów (cystersi), Miechów (bożogrobcy) i inne. Najobfitszy dorobek piśmienniczy stworzyli na tym terenie bożogrobcy. W czterech pierwszych tomach słownika brak jednak 30 % biogramów bożogrobców-teologów. Ponadto skromnie reprezentowane jest również dziewiętnastowieczne duchowieństwo diecezji kieleckiej. Brak wielu biogramów kościelnych pisarzy podyktowany był kryteriami typowania. Przyjmowano początkowo założenie, że tylko ważniejsi i bardziej znaczący pisarze będą przedmiotem zainteresowania redakcji. Z tego też względu jedynie pojedyncze biogramy wybitniejszych dziewiętnastowiecznych duchownych diecezji kieleckiej. Autorami tych biogramów są uczeni spoza środowiska kieleckiego².

W trakcie opracowywania tomów 5-7 środowisko kieleckie zostało włączone w prace. Największą aktywność wykazał wówczas ks. Tomasz Wróbel, który opracował 5 biogramów³. Biogramy te dotyczą w dużym stopniu autorów, którzy pozostawili dorobek związany z historią. Badania ks. T. Wróbla były jednak pobieżne, przez co pominięto ważne pozycje bibliograficzne. Najlepiej obrazuje to przykład bibliografii podmiotowej ks. Stefana Stucznia – pominięte zostały cenne opracowania na temat parafii Nawarzyce, Rokitno i Małogoszcz⁴.

---

² [Tytułem egzemplifikacji:] H. E. Wyczawski, *Siarkowski Władysław*, SPTK t. 4, red. H. E. Wyczawski, Warszawa 1983, s. 59-68. [Obecnie dostępna jest poszerzona bibliografia podmiotowa ks. W. Siarkowskiego:] D. Krześniak Firlej, W. Firlej, *Katalog publikacji ks. Władysława Siarkowskiego*, w: *Materiały do etnografii ludu polskiego z okolic Kielc*, do druku przygotowali L. Michałaska-Bracha, K. Bracha, Kielce: Wydawnictwo Takt 2000, s. XXXIX-XLVII; B. Kumor, Łętowski Ludwik, SPTK t. 2, red. H. E. Wyczawski, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 568-570. [W bibliografii bp. L. Łętowskiego pominięto:] L. Łętowski, *Wiadomość krótka o bibliotekach i zbiorach książek polskich za naszego wieku: jak i gdzie, u kogo? Z rękopisu przepisał Leonard Tatara, przypisami opatrzył Bohdan Królikowski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 6(1963), s. 343-360.

³ T. Wróbel, *Czerwiński Teodor*, SPTK, t. 5, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 269-271. Tenże, *Gielniowski Edward*, tamże, s. 441-442. Tenże, *Pawłowski Józef*, SPTK, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 629-630. Tenże, *Stuczeń Stefan*, SPTK, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 191-192. Tenże, *Zdanowski Józef*, tamże, s. 485-487.

⁴ S. Stuczeń, *Opis Kościoła w Nawarzacach*, w: F. Navarra, *Monografia kościołów dyccezji kieleckiej*, t. 2, Warszawa 1911, s. 152-190. Tenże, *Awitacja kościoła w Rokitnie*, tamże, s. 561-565. Tenże, *Plebani Sancygniowscy*, w: J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Pińczowskim, Skalbierskim i Wiślickim*, Mariówka 1927, s. 370-375. Tenże, *Spis wiadomych przeorów paulińskich w Pińczowie*, tamże, s. 263-272. Tenże, *Opis kościółka św. Stanisława bisk. i męcz. na Babinku [Małogoszcz]*, w: J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskim*, Mariówka 1930, s. 133-136. Tenże, *Z listu ks. Stefana Stucznia z Wrocierzyża do mnie*, tamże, s. 318-319. Tenże, *Kazanie*

Skromną postacią ma również biogram ks. J. Zdanowskiego. W biogramie tym zostały pominięte niemal całkowicie cenne rękopisy niewydanych prac historycznych⁵. Obok ks. T. Wróbla nad słownikiem pracowali również inni autorzy ze środowiska kieleckiego⁶. W odniesieniu do autorów i opracowanych biogramów zauważalna jest prawidłowość – zgodności badanego piśmiennictwa z warsztatem autorów biogramów. Odpowiednio historycy zajęli się historiografią. Podobnie było w odniesieniu do prawa, filozofii, teologii. Należy zaznaczyć, że znaczna liczba biogramów księży kieleckich została opracowana przez autorów z innych środowisk⁷.

---

ku czci Niepokalanej Dziewicy wobec cudownego obrazu Matki Bożej wygłoszone we Wrocieryżu, „Czytelnia Niedzielną” 1 (1906), nr 23, dodatek ascetyczny do nr 49 „Jutrzenki”, s. 285-292. Tenże, *W jaki sposób unormować należy jura stolae i takse stypendialną*, „Tygodnik Diecezjalny” (dodatek do Jutrzenki), 1 (1906), nr 21, s. 161-163. [Druga część artykułu o regulacji *jura stolae* być może znajduje się w nr 23. Nie znana jest jednak żadna biblioteka, w której ten egzemplarz byłby obecnie przechowywany.]

⁵ Patrz poniżej na temat badań nad spuścizną ks. J. Zdanowskiego.

⁶ J. Łukomski, *Dworak Kazimierz*, SPTK, t. 5, s. 331. W. Łydka, *Lewicki Jan Wincenty*, SPTK, t. 6, s. 320-321. Tenże, *Sobalkowski Szczepan*, SPTK, t. 7, s. 129-135. Tenże, *Wojtacha Eugeniusz*, tamże, s. 425-426. E. Materski, *Jaroszewicz Jan*, SPTK, t. 5, s. 586-591. D. Olszewski, *Mazurek Franciszek*, SPTK, t. 6, s. 440-441. A. L. Szafranski, *Pilch Zygmunt*, tamże, s. 669-679. E. Szafranski, *Mucha Jan*, tamże, s. 521-522. Tenże, *Pycia Jacek*, tamże, s. 744-745. M. Rusiecki, *Tochowicz Paweł*, tamże, s. 312-313. A. Zuberbier, *Łapot Józef*, SPTK, t. 4, red. L. Grzebień, Warszawa 1983, s. 367-368.

⁷ L. Grzebień, *Chojnacki Piotr*, SPTK, t. 7, s. 198-200. Tenże, *Jachimowski Tadeusz Julian*, tamże, s. 560-561. M. Grzybowski, *Kaczmarek Czesław*, SPTK, t. 6, s. 12-14. [W bibliografii podmiotowej pominięto:] Cz. Kaczmarek, *List pasterski o powołaniu do kapłaństwa*, Kielce 1945. J. Kowalski, *Augustynik Grzegorz*, SPTK, t. 5, s. 57-58. [W bibliografii podmiotowej ks. Grzegorza Augustynika pominięto m. in. opracowanie na temat szpitala św. Anny w Miechowie:] G. Augustynik, *Szpital św. Anny i siostry miłosierdzia w Miechowie na przedmieściu prowadzącym w stronę Skalbmierza*, w: F. Navarra, *Monografia kościołów diecezji kieleckiej*, t. 2, s. 608-611. J. Kowalski, *Domarańczyk Jan*, SPTK, t. 7, s. 314-315. Tenże, *Marchewka Antoni*, SPTK, t. 6, s. 420-423. F. Semik, *Sobczyński Antoni*, SPTK, t. 7, s. 135-141. T. Krahel, *Klepacz Michał*, SPTK, t. 6, s. 77-80. Tenże, *Matulewicz Jerzy*, tamże, s. 433-435. F. Stopniak, *Kałwa Piotr*, tamże, s. 25-28. L. Grzebień, *Danilewicz Jan*, SPTK, t. 5, s. 278-279. [W bibliografii podmiotowej ks. J. Danilewicza pominięto:] J. Danilewicz, *Święta zniesione*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” (dalej KPD) 16 (1929) 6-7, s. 183-186. Tenże, [Rekolekcje parafialne], KPD 18 (1931), nr 5, s. 139-141. Tenże, *Przemówienie Ks. J. Danilewicza nad trumną ś.p. ks. kanonika Stanisława Borowieckiego w kościele św. Wojciecha w Kielcach dnia 13.06.1947 r.*, KPD 33 (1947) 7-8, s. 187-192. Tenże, *Przemówienie ks. kan. J. Danilewicza w katedrze kieleckiej 29.10.1948 r. na nabożeństwie żałobnym za duszę ś.p. Augusta Hlonda, Prymasa Polski*, KPD 34 (1948) 11-12, s. 269-273. B. Kominek, [Rec.:] *Danilewicz, Jan Kościół*

Po wydaniu siedmiu pierwszych tomów słownika przygotowywano tom 8 obejmujący zmarłych w latach 1981-1993. Niestety, w odniesieniu do tego tomu zabrakło chętnych specjalistów ze środowiska kieleckiego i z konieczności prace spadły na księdza prof. dr. hab. Daniela Olszewskiego. Był on zmuszony zbierać bibliografię z różnych dziedzin teologicznych odległych od jego warsztatu. Jako historyk musiał zapoznawać się z publikacjami muzykologicznymi, prawniczymi, teologicznymi i filozoficznymi. Zdecydował się jednak na przygotowywanie biogramów nawet za cenę ryzyka niedoskonałości publikowanych tekstów⁸. Jednak poświęcenie i praca ks. D. Olszewskiego były wówczas jedynym sposobem na to, aby biogramy kieleckie znalazły się w słowniku. Benedyktyńska praca zaowocowała opublikowaniem 10 biogramów⁹. Zauważone braki dotyczą bibliografii podmiotowej ks. Henryka Piwońskiego. Pominięte zostały dwie recenzje i jeden artykuł¹⁰. Ponadto w biogramie ks. T. Wróbla nie występuje praca na temat bernardynek, która została wydana w ostatnim czasie¹¹.

Tom 9 słownika obejmował zmarłych w latach 1994-2003. Podobnie jak to było w odniesieniu do tomu 8., również tym razem, opracowanie spadło na jedną osobę. Ks. bp. Andrzej Kaleta przygotował sześć biogramów¹².

---

*i jego wnętrze w świetle przepisów prawno-liturgicznych Kielce „Jedność”, ss.175, KPD 34 (1948) 11-12, s. 279. [Ponadto w biogramie ks. J. Danilewicza brak wykazu opublikowanych kazań.] J. Związek, *Koźlicki Wojciech*, SPTK, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 201-202.*

⁸ Autor zaczerpnął informacje z przekazu ustnego w trakcie rozmów ze śp. ks. prof. D. Olszewskim.

⁹ D. Olszewski, *Gurda Jan*, SPTK, t. 8, red. J. Mandziuk, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej 1995, s. 209-211. Tenże, *Kuc Leszek*, tamże, s. 319-324. Tenże, *Łydka Władysław*, tamże, s. 350-354. Tenże, *Piwoński Henryk*, tamże, s. 463-464. Tenże, *Piwowarczyk Wojciech*, tamże, s. 464-465. Tenże, *Rybczyk Józef*, tamże, s. 504-506. Tenże, *Sztafrowski Edward*, tamże, s. 563-568. Tenże, *Włudyga Stanisław*, tamże, s. 615-616. Tenże, *Wójcik Władysław*, tamże, s. 635-636. Tenże, *Wróbel Tomasz*, tamże, s. 639-641.

¹⁰ H. Piwoński, *Liturgia wielkanocna u bożogrobców w Miechowie (cd.)*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 17 (1970) 4, s. 39-58. Tenże, [Rec.:] *Zbigniew Pęcowski, Studia z dziejów miasta i ziemi miechowskiej do roku 1914*, „Nasza Przeszość” 27 (1967), s. 267-270. Tenże, [Rec.:] *Antyfonarz kielecki z 1327 [!] r. pod względem muzykologicznym*, *Tadeusz Miazga, Graz 1977*, „Studia Theologica Varsaviensia” 17 (1979) 1, 296-301.

¹¹ T. Wróbel, *150 lat pobytu Sióstr Bernardynek w Klasztorze św. Katarzyny 1815-1965*, w: T. Wróbel, Z. Nocoń, *Klasztor pod Łysicą. Dwa wieki pobytu sióstr bernardynek*, Święta Katarzyna 2015, s. 13-43. [Druk maszynopisu z 1969 roku.]

¹² A. Kaleta, *Czełuśniak Władysław*, SPTK, t. 9, red. J. Mandziuk, Warszawa 2006, s. 151-153. Tenże, *Gosek Marian*, tamże, s. 194. Tenże, *Jaworski Mieczysław*, tamże, s. 229-231. Tenże, *Papier Stanisław*, tamże, s. 468. Tenże, *Rak Zenon*, tamże, s. 548. Tenże, *Rubak Mieczysław*, tamże s. 564-565.

Biogram siódmego księdza diecezji kieleckiej przygotował ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk¹³. W tym czasie w środowisku kieleckim dzięki współpracy z ks. prof. Danielem Olszewskim zrodziła się oryginalna inicjatywa wydania bibliografii wykładowców seminarium kieleckiego na przestrzeni 274 lat istnienia¹⁴. Książka ukazała się z okazji jubileuszu 275 lat istnienia seminarium. Olbrzymią pracę wykonali państwo Firlejowie wraz z ks. dr. A. Kaletą. Na ponad 500 stronach wydrukowano życiorysy naukowe wraz z bibliografią podmiotową i przedmiotową wykładowców. Publikacja zawiera niemal kompletną listę duchowieństwa odznaczającego się pracą piśmienniczą. Pominięto jedynie nieliczne biogramy, w tym m. in. ks. dr. Jana Kuśmierzka i ks. Jana Siemieńskiego¹⁵. Po wydaniu olbrzymiej bibliografii w kolejnych latach publikowane były prace poszerzające rozpoznanie piśmiennictwa¹⁶.

Dziesiąty tom słownika obejmował duchownych zmarłych w latach 2004-2013. Na zjazdach sekcji Historii Kościoła, działającej w ramach Polskiego Towarzystwa Teologicznego, ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk korzystając z obrad zachęcał do prac nad biogramami. Było to podawane z niezwykłą siłą przekonania. Ks. J. Mandziuk przedstawiał to jako obowiązek dokumentowania piśmiennictwa i kontynuację wielkich prac wykonanych w trakcie publikowania poprzednich tomów. Z prośbą o napisanie biogramów księży z diecezji kieleckiej zwrócił się do ks. Andrzeja Kwaśniewskiego współpracownik ks. J. Mandziuka ks. dr hab. Waldemar Gliński. Był to czas gdy przy Archiwum Diecezjalnym w Kielcach powstało Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach. Stowarzyszenie przyciągało osoby zainteresowane nauką i było to szczęśliwą okolicznością do pozyskania kompetentnych autorów dysponujących warsztatem naukowym do sporządzenia biogramów według wymagań słownika¹⁷.

¹³ J. Mandziuk, *Zuberbier Andrzej*, SPTK, t. 9, s. 753-762.

¹⁴ *Bibliografia piśmiennictwa profesorów kieleckiego seminarium 1727-2001*, oprac. D. Krześniak-Firlej, W. Firlej, A. Kaleta, Kielce: Jedność 2002.

¹⁵ H. E. Wyczawski, *Siemieński Jan*, SPTK, t. 4, red. H. E. Wyczawski, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 66-68.

¹⁶ W. Firlej, *Piśmiennictwo historyczne księży kieleckich w XIX wieku*, w: *Kultura teologiczna Seminarium Duchownego w Kielcach w latach 1727-2002. Księga jubileuszowa*, red. D. Olszewski, i in. Kielce 2002: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego, s. 171-185. W. Firlej, *Piśmiennictwo księży diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX wieku*, Kielce 2011. D. Krześniak-Firlej, W. Firlej, *Bibliografia piśmiennictwa zakonników z sekularyzowanych klasztorów działających na obszarze diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX w.*, „Hereditas Monasteriorum” 8 (2016), s. 159-239.

¹⁷ Korzystając z okazji przytaczam wspomnienie o śp. ks. prof. Józefie Kudasiewicz. Przed laty, gdy przygotowywałem się do obrony doktoratu na KUL-u, złożyłem wizytę ks. prof. J. Kudasiewiczowi w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach. W czasie tej wizyty otrzymałem osiem tomów Słownika Polskich Teolo-

Z grona kapłanów diecezji kieleckiej zmarłych w latach objętych pracami badawczymi wytypowane zostały nazwiska zmarłych z diecezji kieleckiej. Następnym etapem było sprawdzanie literatury w poszukiwaniu publikacji autorstwa tych księży. Po konsultacjach z redaktorami słownika przyjęta została zasada, że za teologa uznaje się każdego duchownego, który pozostawił nawet miniaturowy dorobek badawczy lub choćby popularyzacyjny. W ten sposób – obok biogramów teologów, prawników i historyków – pojawiły się biogramy popularyzatorów. Ostatecznie wybrani zostali następujący duchowni: Stanisław Bielecki, Józef Gurda, Józef Kudasiewicz, Jan Kuśmierz, Marian Paśtuszek, Marian Paulewicz, Edward Skotnicki, Adam Ludwik Szafrąński, Zygmunt Antoni Szczepaniak, Tadeusz Śmiech i Grzegorz Zacharski.

Lista jedenastu kapłanów wskazywała na duże zróżnicowanie ich dorobku piśmienniczego. W tej sytuacji konieczne stało się poszukiwanie specjalistów dysponujących odpowiednim warszatem. Nad dorobkiem biblijnym i homiletycznym ks. prof. Józefa Kudasiewicza pochylił się ks. dr hab. Marcin Kowalski (współautor ks. J. Mandziuk)¹⁸. Analogiczny dorobek ks. prof. dr. hab. Stanisława Bieleckiego opracował ks. dr hab. T. Siemieniec¹⁹. Prawniczy dorobek ks. prof. Mariana Paśtuski przebadł ks. dr Bartłomiej Pieron (współautor ks. J. Mandziuk)²⁰. Niewielki dorobek prawniczy przedwcześnie zmarłego ks. dr. Grzegorza Zacharskiego zestawił ks. dr Sebastian Wiczorek²¹. Pokazny dorobek historiograficzny ks. dr. Mariana Paulewicza oraz niewielki dorobek ks. Józefa Gurdy zestawił ks. dr Andrzej Kwaśniewski²². Znaczący dorobek teologiczno-pastoralny ks. prof. dr. hab. Adama Ludwika Szafrąńskiego został opracowany przez ks. dr. Mirosława Kowalskiego²³. Wkład w katechetykę ks. Tadeusza Śmiecha obrazuje biogram autorstwa ks. dr. hab. Jarosława Czerkawskiego (współautor ks. J. Mandziuk)²⁴. Dorobek historyczno-prawniczy ks. dr. Jana

---

gów Katolickich. Wychodzą po drabinie zdejmowałem przeznaczone dla mnie tomy z półki prywatnej biblioteki ks. J. Kudasiewicza. Gdy wówczas rozmawialiśmy przy kawie Ksiądz Profesor stwierdził: „jak ja umrę, to kolega opracuje mój biogram do tego słownika”. Gdy przyszedł czas prac nad tomem 10. postarałem się zachęcić ks. dr. hab. Marcina Kowalskiego do opracowania biogramu ks. J. Kudasiewicza, aby w możliwie najbardziej biblijny sposób zadośćuczynić dawnemu zobowiązaniu.

¹⁸ M. Kowalski, J. Mandziuk, *Kudasiewicz Józef*, SPTK, t. 10, red. T. Błaszczuk, W. Gliński, J. Mandziuk, Warszawa: Wydawnictwo UKSW 2019, s. 567-585.

¹⁹ T. Siemieniec, *Bielecki Stanisław*, tamże, s. 113-118.

²⁰ J. Mandziuk, B. Pieron, *Pastuszek Marian*, tamże, s. 824-827.

²¹ S. Wiczorek, *Zacharski Grzegorz*, tamże, s. 1325.

²² A. Kwaśniewski, *Paulewicz Marian*, tamże, s. 832-834. Tenże, *Gurda Józef*, tamże, s. 409.

²³ M. Kowalski, *Szafrąński Adam Ludwik*, tamże, s. 1085-1088. [W bibliografii podmiotowej pominięto:] A. L. Szafrąński, *Pilch Zygmunt*, SPTK, t. 6, s. 669-679.

²⁴ J. Czerkawski, J. Mandziuk, Śmiech Tadeusz, SPTK, t. 10, s. 1156-1159.

Kuśmierza opracował ks. prof. dr hab. Przemysław Kantyka²⁵. Niewielki dorobek dokumentacyjny oraz popularyzujący teologię ks. Edwarda Skotnickiego i ks. Zygmunta Szczepaniaka został opracowany przez ks. dr. Pawła Borto i ks. dr. Pawła Tambora²⁶. Poza środowiskiem kieleckim opracowany został biogram bp Edwarda Materskiego²⁷.

Prezentowane wyniki badań związane były ściśle z poszczególnymi tomami słownika. Obok tych potrzeb realizowano również inne cele związane z działaniami statutowymi Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach. Realizacji tych celów służył program naukowy „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej”. W ramach tego programu ks. A. Kwaśniewski przedstawił referat *Staropolskie piśmiennictwo związane z sanktuariami Maryjnymi diecezji kieleckiej*, (Kielce 14.11.2017 r.)²⁸. W trakcie wystąpienia omówione zostały starodruki zawierające informacje na temat cudownych obrazów znajdujących się w sanktuariach diecezji kieleckiej: Młodzawy, Piekoszów, Sędziszów, Strawczyn, Wiślica, Włoszczowa i inne²⁹. Omówione druki pozwoliły na wyselekcjonowanie staropolskich autorów, których biogramy nie zostały opracowane do pierwszych tomów Słownika Polskich Teologów Katolickich. Grupa ta obejmuje czterech

²⁵ P. Kantyka, *Kuśmierz Jan*, tamże, s. 596-597.

²⁶ P. Borto, *Skotnicki Edward*, tamże, s. 1004-1005. P. Tambor, *Szczepaniak Zygmunt Antoni*, tamże, s. 1092-1093.

²⁷ S. Łabendowicz, J. Mandziuk, R. Piekarski, *Materski Edward*, tamże, s. 680-686. [W bibliografii podmiotowej pominięto:] E. Materski, *Jaroszewicz Jan*, SPTK, t. 5, s. 586-591.

²⁸ W. B[urzawa], *Referat o piśmiennictwie*, „Niedziela” 60 (2017), nr 47, (wkładka kielecka), s. II. W. B[urzawa], *Staropolskie piśmiennictwo dotyczące sanktuariów diecezji kieleckiej*, „Niedziela” 60 (2017), nr 50, (wkładka kielecka), s. VIII. I. G[ajewska-Wrona], *Rzecz o piśmiennictwie*, „eM Kielce” 12.11.2017, s. 4.

²⁹ Wybrane przykłady: J. Dobrakowski, *Meta boleści Jezusowych, serce Maryi siedmią mieczów boleści zranione, na cel zbawienny chrześcijańskiej duszy wystawiona w kościele młodzawskim, na pociechę wszystkich strapionych do tej mety dążących krótkim nabożeństwem odrysowana w roku 1746*, w Krakowie w Drukarni Akademickiej, kart 17 nlb, 12°. J. A. Olszewski, *Zdobycz fortunna nieprzyjaciela dusznego w skarbie karmelitańskim znaleziona dla duchowego pożytku braci i siostr Szkaplerza Świętego objaśnieniem fundacji [...] Na wieczną pamiątkę nabożeństwa szkaplerznego w kościele farnym strawczyńskim [...] 1738 [...] W Krakowie w Drukarni Kollegium Większego Akad[emii] Krakowskiej, 4°, k. 25 nlb, s. 205. T. J., Sierosławski, *Odnowa starodawnych ozdób świętego zjawienia Najświętszej Bogarodzicy Maryi z świętymi Joachimem i Józefem wyznawcami. Od stu lat i więcej laskami cudownymi w mieście Włoszczowy wslawionego [...] z przydatkiem niektórych uwag i afektów nabożnych o męce najświętszego Odkupiciela [...] Kr [1751] Druk. Akademicka. M. Złotnicki, *Skarb nieprzebrany [...] Marya Matka Miłosierdzia. we wsi Piękoszowie [...] w Druku ogłoszona publiką. [Częstochowa] w Drukarni Jasnej-Góry Częst. roku P. 1722, 8°, k. 3, s. 247, k. 1***

kapłanów: Józef Dobrakowski – prepozyt w Młodzawach, Józef Antoni Olszewski – pleban w Strawczyni, Tomasz Józef Kanty Sierosławski – pleban we Włoszczowie, Mikołaj Złotnicki – prepozyt w Piekoszowie. Owocem badań nad piśmiennictwem o sanktuariach Maryjnych jest również artykuł na temat staropolskiego druku ulotnego o objawieniach Maryjnych w Dzierzgowie³⁰.

W 2018 roku w ramach programu „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej” przedstawione zostały dwa referaty o archiwistach kieleckich. Dnia 10 kwietnia prof. dr hab. Adam Massalski przedstawił referat pt. *Życie i działalność ks. pralata Tomasza Wróbla*. Prof. A. Massalski wskazał na umiejętności warsztatowe ks. T. Wróbla i jego dorobek naukowy³¹. W dniu 9 października prof. dr hab. Lidia Michalska-Bracha przedstawiła referat pt. ks. *Władysław Siarkowski (1840-1902) - historyk i regionalista*³².

Kolejny referat ks. A. Kwaśniewskiego w ramach programu: *Ks. dr Józef Zdanowski - historyk Kościoła i archiwista (1887-1977)*, (Kielce 19.11.2019 r.)³³. Zaprezentowane w trakcie referatu badania nad dorobkiem historiograficznym ks. J. Zdanowskiego pozwoliły na przygotowanie obszerniejszego artykułu³⁴. Do badań wykorzystano nierozpoznane wcześniej rękopisy prac ks. J. Zdanowskiego. Oddzielną publikacją jest obszerny życiorys naukowy ks. J. Zdanowskiego. Praca ta została opublikowana w czasopiśmie „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne”³⁵. Ks. J. Zdanowski posiada publikowane biogramy autorstwa ks. Tomasza Wróbla³⁶. Opracowania te oparte są jedynie publikacjach ks. J. Zdanowskiego wydanych drukiem, pomijają natomiast mało dostępne rękopisy autorstwa ks. J. Zdanowskiego. Obecnie część rękopisów została przejęta przez Archiwum Diecezjalne w Kielcach, część pozostała w Archiwum Norbertanek w Imbramowicach. W pewnym związku z misją Towarzystwa pozostaje artykuł wspomnieniowy o rodzinie ks. J. Zdanowskiego opubliko-

³⁰ A. Kwaśniewski, *Druk ulotny na temat objawień Maryjnych w Dzierzgowie w roku 1664*, „Orientalia Christiana Cracoviensia” 10 (2018), s. 35-45.

³¹ A. Dziarmaga, *Archiwista w sutannie*, „Niedziela”, 61 (2018), nr 18, (wkładka kielecka), s. I, VI.

³² A. Dziarmaga, *O strażniku zaginionego świata*, „Niedziela”, 61 (2018), nr 45, (wkładka kielecka), s. II.

³³ W. B[urzawa]a, *Historyk Kościoła i archiwista*, „Niedziela”, 61 (2019), nr 49, (wkładka kielecka), s. VIII.

³⁴ A. Kwaśniewski, *Dorobek historiograficzny księdza Józefa Zdanowskiego [artykuł w druku]*.

³⁵ Tenże, *Ks. Józef Zdanowski – historyk Kościoła, muzealnik, bibliotekarz i archiwista*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” (dalej ŚSAH) 8 (2020), s. 345–355.

³⁶ T. Wróbel, *Ks. Józef Zdanowski historyk kielecki*, KPD 54 (1978), nr 1, s. 29-37. Tenże, *Zdanowski Józef*, SPTK, t. 7, s. 485-487.

wany na łamach gazety „Niedziela”³⁷. Realizowany na forum towarzystwa cykl referatów o kieleckich archiwistach zmierza do pełniejszego rozpoznania prac wykonanych na polu archiwistyki – ponadto ich piśmiennictwa historycznego związanego z kościelnymi archiwami kieleckimi. Działania te pozostają w związku z inicjatywą redakcji czasopisma „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” polegającej na planach publikacji biogramów archiwistów.

W dniu 30 listopada 2019 r. w siedzibie Kieleckiego Towarzystwa Naukowego w Rynku w Kielcach odbyła się konferencja naukowa: „Ks. Władysław Siarkowski - historyk, archeolog, etnograf, językoznawca. W hołdzie współpracownikowi Oskara Kolberga”. Organizatorami byli: Kieleckie Towarzystwo Naukowe i Muzeum Historii Kielc. Ks. A. Kwaśniewski wygłosił referat pt.: *Wkład ks. Władysława Siarkowskiego w historiografię diecezji kieleckiej*³⁸. Temat wkładu ks. W. Siarkowskiego w historiografię diecezji będzie przedmiotem publikacji, która ukaze się w pracy zbiorowej. W pewnym związku z badaniami nad piśmiennictwem duchowieństwa jest biogram ks. bp. J. Gurdy, który został opracowany w roku 2018 w związku z jubileuszem - 100-lecia KUL³⁹.

Po wydaniu dziesiątego tomu planowane jest wydanie pod red. o. prof. dr. hab. Rolanda Prejsa tomu jedenastego, który pomyślany jest jako uzupełnienie do tomów 1-9. W odniesieniu do duchowieństwa kieleckiego uzupełnienia przygotował dr Waldemar Firlej. Opracował biogramy księży: Jana Grabowskiego, Jana Kornobisa, Bronisława Franciszka Obuchowicza, Franciszeak Salezego Zychowicza (Żychowicza). Danuta Krześniak-Firlej jest autorką biogramu ks. Stanisława Machowskiego. Autorami biogramów księży kieleckich są również badacze spoza środowiska kieleckiego: ks. prof. dr hab. Wojciech Guzewicz – biogram: Bogacki Wincenty; o. prof. dr hab. Roland Prejs OFMCap – biogramy: Wiśniewski Marian, Bołtuć Aleksander, Borowiecki Stanisław, Giebartowski Wincenty, Krajewski Jan Paweł; ks. prof. dr hab. Władysław Piotr Włazłak – biogram: Niemierowski Waclaw; ks. Józef Nowak – biogram: Nodzyński Andrzej; ks. dr Antoni Ponińsk – biogramy: Adamczyk Józef, Skowronek Michał; ks. prof. dr hab. Wojciech Frączak - biogram: Dembczyk Sylwan, Perzyna Bolesław Lucjan; ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk - biogram: Jabłoński Waclaw; ks. dr Jacek Kapuściński biogram: Łojek Franciszek; ks. Paweł Kostrzewski biogram: Maślankiewicz Eugeniusz⁴⁰.

³⁷ K. Dobrowolska, *Wspomnienie o ks. Józefie Zdanowskim*, „Niedziela” 60 (2017), nr 5, (wkładka kielecka), s. VII.

³⁸ <https://www.facebook.com/ktn.kielce/posts/kieleckie-towarzystwo-naukowe-serdecznie-zaprasza-30-listopada-2019-roku-na-konf/2443078239073680/> [dostęp 26.11.2020 r.]

³⁹ A. Kwaśniewski, *Gurda Jan*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, red. E. Gigitelwicz i in., t. 1, Lublin 2018, s. 301.

⁴⁰ Autor składa podziękowanie o. prof. Rolandowi Prejsowi za udzielenie informacji na temat haseł duchowieństwa kieleckiego w aktualnie redagowanym 11 tomie słownika.

Ks. Andrzej Kwaśniewski przygotował biogramy duchownych dawnej diecezji krakowskiej oraz archidiecezji gnieźnieńskiej, którzy opublikowali w okresie śląskim prace na temat sanktuariów Maryjnych znajdujących się obecnie na terenie diecezji kieleckiej. Grupa ta obejmuje czterech kapłanów: Józef Dobrakowski, Józef Antoni Olszewski, Tomasz Józef Kanty Sierosławski, Mikołaj Złotnicki. W przygotowaniach do 11 tomu słownika większą grupę stanowią duchowni diecezji kieleckiej związani zwykle poprzez prowadzone wykłady z seminarium kieleckim: Jan Białecki, Bogdan Kielb, Jan Skalski, Oborski Piotr, Józef Dąbrowski, Ludwik Gawroński. Biogramy te przygotował ks. Andrzej Kwaśniewski.

Wśród duchowieństwa kieleckiego wyróżnia się dorobek historiograficzny ks. prof. dr hab. Daniela Olszewskiego. W ostatnim czasie opublikowane zostały dwa opracowania⁴¹. Formę popularyzacyjną posiada hasło w encyklopedii dla młodzieży⁴². W dniach 9-10 grudnia 2015 roku w Akademii Ignatianum w Krakowie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa – „Polska kultura religijna”. Konferencja ta była dedykowana zmarłemu ks. D. Olszewskiemu. Konferencję otwierał referat ks. A. Kwaśniewskiego zatytułowany: *Dorobek naukowy ks. prof. dr hab. Daniela Olszewskiego*⁴³. W związku z przedstawieniem wówczas wyników badań planowane jest wydanie trzeciej publikacji, która stanowi merytoryczną analizę dorobku naukowego⁴⁴. Opublikowane prace mają charakter dokumentacyjny i historiograficzny. W niedługim czasie będą stanowić dobry materiał do zredagowania biogramu ks. D. Olszewskiego do dwunastego tomu słownika.

Na temat piśmiennictwa historycznego został w ostatnim czasie wydany artykuł omawiający dorobek duchownych historyków działających na przełomie XX i XXI wieku⁴⁵. Badaniami objęto piśmiennictwo księży: Tomasza Wróbla, Daniela Olszewskiego, Grzegorza Bujaka, Andrzeja Kwaśniewskiego,

⁴¹ A. Kwaśniewski, *Wspomnienie pośmiertne o księdzu profesorze Danielu Olszewskim (1934-2015). Prace wykonane dla diecezji kieleckiej*, KPD 92 (2016), z. 1, s. 154-169. [Artykuł przedrukowany w: *Nasze Gene-historie*, Kielce 2017, s. 65-74.] Tenże, *Ks. prof. dr hab. Daniel Olszewski (1934-2015) - biogram oraz bibliografia podmiotowa i przedmiotowa*, „Kościół w Polsce. Dzieje i kultura” (dalej KPDK) 15 (2016), s. 399-432.

⁴² Tenże, *Olszewski Daniel*, w: *Nowa encyklopedia chrześcijaństwa*, red. H. Witczyk i in., Kielce 2016, s. 556.

⁴³ K. Jarkiewicz, *Ogólnopolska konferencja naukowa „Polska kultura religijna”*, „Ignatianum. Półrocznik Akademii Ignatianum w Krakowie” 16 (2016) 1, s. 4-5. A. Starczewska-Wojnar, *Konferencja naukowa „Polska kultura religijna”, Kraków 8-10 grudnia 2015 r.*, ŚSAH 5 (2016), s. 449-453.

⁴⁴ A. Kwaśniewski, *Dorobek naukowy księdza profesora Daniela Olszewskiego* [artykuł w druku].

⁴⁵ Tenże, *Dorobek historiograficzny kieleckich historyków kościelnych (XIX/XX w.)*, „Roczniki Teologiczne” 65 (2018) 4, s. 83-95.

Tomasza Gocela, Daniela Wojciechowskiego, Mariana Paulewicza, Stanisława Skurczyńskiego, Stanisława Kotarzewskiego, Józefa Gurdy, Władysława Klupowskiego, Witolda Stolarczyka, Jana Kaczmarka, Henryka Piwońskiego, Zbigniewa Rogali, Andrzeja Kalety, Jana Danilewicza, Andrzeja Boksińskiego, Zygmunta Noconia oraz Pawła Tkaczyka. Praca polegała na analizie prac 20 autorów. Przebadano ponad 800 publikacji i porównano dorobek poszczególnych historyków. Ten sposób rozpoznania będzie pomocny w tworzeniu przyszłych publikacji obejmujących bibliografię podmiotową i przedmiotową współczesnych kieleckich historyków w sutannach (tyko niektórzy spośród wymienionych posiadają biogramy w Słowniku Polskich Teologów Katolickich).

Artykuł recenzyjny o edycji pamiętnika ks. Henryka Peszki poprzez ukazanie na tle pamiętnikarstwa diecezjalnego przynosi wiedzę o duchownych, którzy napisali wspomnienia. Skolekcjonowana w tym artykule literatura oraz zamieszczone tam omówienia dają wstępną orientację w całości pamiętnikarstwa kościelnego w Kielcach wydanego drukiem. Ponadto jawi się potrzeba badań nad znanymi i zachowanymi pamiętnikami pozostającymi w rękopisie⁴⁶.

Po piśmiennictwie historycznym i pamiętnikarstwie odrębną grupę stanowi piśmiennictwo publikowane na łamach czasopisma „Maryawita”. Teksty te jako materiał źródłowy stały się przedmiotem artykułu oddanego do redakcji czasopisma „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”⁴⁷. Przy badaniach przeprowadzonych na potrzeby artykułu ustalona została lista autorów czasopisma. Odkryte zostały liczne artykuły opublikowane na łamach tego czasopisma, które nie zostały wykazane w bibliografiach duchowieństwa opublikowanych w Słowniku Polskich Teologów Katolickich. Odkryta prawidłowość wskazuje, że największe braki występują w bibliografiach księży spoza diecezji kieleckiej. Pełne ustalenia są jednak utrudnione. Biblioteka seminaryjna w Kielcach nie posiada bowiem kompletu egzemplarzy tego czasopisma. Nie ma też pewności, czy egzemplarze zachowane w innych bibliotekach polskich wyczerpująco uzupełniają rzeczywistość produkcji tego czasopisma.

W analizach tu przeprowadzonych zasygnalizowane zostały niewielkie braki i znaczniejsze pominięcia cennych pozycji bibliograficznych w bibliografiach podmiotowych duchownych. Nie jest to pełna lista braków. Stworzenie takiej wymagałoby odrębnych badań. Sygnalizowane braki były ewidencjonowane przez lata, notowane na fiszkach przy okazji innych badań. Publikacja tego sprawozdania stała się okazją do skolekcjonowania tych informacji w jednym miejscu. Postulatem pozostaje kontynuowanie badań nad

⁴⁶ Tenże, *Wspomnienia ks. Henryka Peszki w kontekście pamiętnikarstwa księży diecezji kieleckiej*. [Rec.:] *Ks. Henryk Peszko, Sprawy i ludzie na tle jednego mojego życia. Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910-1946*, Kielce 2016, ss. XXV, 138, KPDK 17 (2018), s. 363-370.

⁴⁷ Tenże, *Pierwsze czasopismo diecezji kieleckiej – „Maryawita”, następnie „Jutrzenka” (1903-1907)*. [Artykuł w druku].

piśmiennictwem. Postulat ten dotyczy dawnego i współczesnego duchowieństwa diecezji kieleckiej. Z dawnych znaczących autorów biogramu nie posiada m. in. ks. Franciszek Navarra. Autorzy współcześni publikują w ogromniej liczbie czasopism, gazet i publikacji zbiorowych. Ciągłe nie istnieje poczucie potrzeby zbierania opisów bibliograficznych do własnej bibliografii podmiotowej i przedmiotowej. Publikacje autora wydane na przestrzeni kilkudziesięciu lat w praktyce są bardzo trudne do zebrania przez ich autora i o wiele trudniejsze dla przyszłego autora biogramu do kolejnego tomu.

Bibliografia:

Źródła:

- B[urzawa] W., *Historyk Kościoła i archiwista*, „Niedziela”, 61 (2019), nr 49, (wkładka kielecka), s. VIII.
- B[urzawa] W., *Referat o piśmiennictwie*, „Niedziela” 60 (2017), nr 47, (wkładka kielecka), s. II.
- B[urzawa] W., *Staropolskie piśmiennictwo dotyczące sanktuariów diecezji kieleckiej*, „Niedziela” 60 (2017), nr 50, (wkładka kielecka), s. VIII.
- Danilewicz J., *Święta zniesione*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 16 (1929) 6-7, s. 183-186.
- Danilewicz J., [*Rekolekcje parafialne*], KPD 18 (1931)5, s. 139-141.
- Danilewicz J., *Przemówienie ks. J. Danilewicza nad trumną ś. p. ks. kanonika Stanisława Borowieckiego w kościele św. Wojciecha w Kielcach dnia 13.06.1947r.*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 33 (1947)7-8, s. 187-192.
- Danilewicz J., *Przemówienie ks. kan. J. Danilewicza w katedrze kieleckiej 29.10.1948 r. na nabożeństwie żałobnym za duszę ś.p. Augusta Hlonda Prymasa Polski*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 34 (1948)11-12, s. 269-273.
- Dobrakowski J., *Meta boleści Jezusowych, serce Maryi siedmiu mieczów boleści zranione, na cel zbawienny chrześcijańskiej duszy wystawiona w kościele młodzawskim, na pociechę wszystkich strapionych do tej mety dążących krótkim nabożeństwem odrysowana w roku 1746, w Krakowie w Drukarni Akademickiej*, kart 17 nlb, 12°.
- Dobrowolska K., *Wspomnienie o ks. Józefie Zdanowskim*, „Niedziela” 60 (2017), nr 5, (wkładka kielecka), s. VII.
- Dziarmaga A., *Archiwista w sutannie*, „Niedziela”, 61 (2018), nr 18, (wkładka kielecka), s. I, VI.
- Dziarmaga A., *O strażniku zaginionego świata*, „Niedziela”, 61 (2018), nr 45, (wkładka kielecka), s. II.
- G[ajewska-Wrona] I., *Rzecz o piśmiennictwie*, „eM Kielce” 12.11.2017, s. 4.
- Jarkiewicz K., *Ogólnopolska konferencja naukowa „Polska kultura religijna”*, „Ignatianum. Półrocznik Akademii Ignatianum w Krakowie” 16 (2016)1, s. 4-5.
- Kaczmarek CZ., *List pasterski o powołaniu do kapłaństwa*, Kielce 1945.
- Olszewski J. A., *Zdobycz fortunna nieprzyjaciela dusznego w skarbie karmelitańskim znaleziona dla duchowego pożytku braci i sióstr Szkaplerza Świętego objaśnieniem fundacji [...] Na wieczną pamiątkę nabożeństwa szkaplerznego w kościele farnym strawczyńskim [...]*

- 1738 [...] W Krakowie w Drukarni Kollegium Większego Akad[emii] Krakowskiej, 4°, k. 25 nlb, s. 205.
- Sierosławski T. J., *Odnowa starodawnych ozdób świętego zjawienia Najświętszej Bogarodzicy Maryi z świętymi Joachimem i Józefem wyznawcami. Od stu lat i więcej łaskami cudownymi w mieście Włoszczowy wslawionego [...] z przydatkiem niektórych uwag i afektów nabożnych o męce najświętszego Odkupiciela [...]*. Kr [1751] Druk. Akademicka.
- Stuczeń S., *Kazanie ku czci Niepokalanej Dziewicy wobec cudownego obrazu Matki Bożej wygłoszone we Wrocierzyżu, „Czytelnia Niedzielną” 1 (1906), nr 23, dodatek ascetyczny do nr 49 „Jutrzenki”, s. 285-292.*
- Stuczeń S., *W jaki sposób unormować należy jura stolae i takse stypendialną, „Tygodnik Diecezjalny” (dodatek do Jutrzenki), 1 (1906), nr 21, s. 161-163.*
- Złotnicki M., *Skarb nieprzebrany [...] Marya Matka Miłosierdzia. we wsi Piękoszowie [...] w Druku ogłoszona publiką. [Częstochowa] w Drukarni Jasnej-Góry Częst. roku P. 1722, 8°, k. 3, s. 247, k. 1*

Opracowania:

- Augustynik G., *Szpital św. Anny i siostry miłosierdzia w Miechowie na przedmieściu prowadzącym w stronę Skalbmierza*, w: F. NAVARRA, *Monografia kościołów dyecezyi kieleckiej*, t. 2, Warszawa: Drukarnia Piotra Laskauera 1911, s. 608-611.
- Bibliografia piśmiennictwa profesorów kieleckiego seminarium 1727-2001*, oprac. D. Krześniak-Firlej, W. Firlej, A. Kaleta, Kielce: Wydawnictwo Jedność 2002.
- Borto P., *Skotnicki Edward*, w: *Słownik Polskich Teologów Katolickich (dalej SPTK)*, t. 10, red. T. Błaszczyk, W. Gliński, J. Mandziuk, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2019, s. 1004-1005.
- Czerkawski J., Mandziuk J., *Śmiech Tadeusz*, SPTK, t. 10, s. 1156-1159.
- Firlej W., *Piśmiennictwo historyczne księży kieleckich w XIX wieku*, w: *Kultura teologiczna Seminarium Duchownego w Kielcach w latach 1727-2002. Księga jubileuszowa*, red. D. Olszewski, I IN., Kielce: Wydawnictwo Jedność 2002, s. 171-185.
- Firlej W., *Piśmiennictwo księży diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX wieku*, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego 2011.
- Grzebień L., *Chojnacki Piotr*, SPTK, t. 7, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 198-200.
- Grzebień L., *Danilewicz Jan*, SPTK, t. 5, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 278-279.
- Grzybowski M., *Kaczmarek Czesław*, SPTK, t. 6, red. L. Grzebień, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 12-14.
- Kaleta A., *Czeluśniak Władysław 1911-1994*, SPTK, t. 9, red. J. Mandziuk, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2006, s. 151-153.
- Kaleta A., *Gosek Marian*, SPTK, t. 9, s. 194.
- Kaleta A., *Jaworski Mieczysław*, SPTK, t. 9, s. 229-231.

- Kaleta A., *Papier Stanisław*, SPTK, t. 9, s. 468.
- Kaleta A., *Rak Zenon*, SPTK, t. 9, s. 548.
- Kaleta A., *Rubak Mieczysław*, SPTK, t. 9, s. 564-565.
- Kantyka P., *Kuśmierz Jan (1946-2004)*, SPTK, t. 10, s. 596-597.
- Kominek B., [Rec.:] Danilewicz Jan, *Kościół i jego wnętrze w świetle przepisów prawno-liturgicznych, Kielce: Jedność*, ss. 175, „Kielecki Przegląd Diecezjalny 34 (1948)11-12, s. 279.
- Kowalski J., *Domarańczyk Jan*, SPTK, t. 7, s. 314-315.
- Kowalski J., *Marchewka Antoni*, SPTK, t. 6, s. 420-423.
- Kowalski M., Mandziuk J., *Kudasiewicz Józef*, SPTK, t. 10, s. 567-585.
- Kowalski M., *Szafrański Adam Ludwik*, SPTK, t. 10, s. 1085-1088.
- Kraheil T., *Klepacz Michał*, SPTK, t. 6, s. 77-80.
- Kraheil T., *Matulewicz Jerzy*, SPTK, t. 6, s. 433-435.
- Zrzesniak-Firlej D., Firlej W., *Bibliografia piśmiennictwa zakonników z sekularyzowanych klasztorów działających na obszarze diecezji kieleckiej i sandomierskiej w XIX w.*, „Hereditas Monasteriorum” 8 (2016), s. 159-239.
- Zrzesniak-Firlej D., Firlej W., *Katalog publikacji ks. Władysława Siarkowskiego*, w: *Materiały do etnografii ludu polskiego z okolic Kielc*, do druku przygotowali L. Michalska-Bracha, K. Bracha, Kielce: Wydawnictwo Takt 2000, s. XXXIX-XLVII.
- Kumor B., *Łętowski Ludwik*, SPTK t. 2, red. H. E. Wyczawski, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 568-570.
- Kwaśniewski A., *Dorobek historiograficzny kieleckich historyków kościelnych (XIX/XX w.)*, „Roczniki Teologiczne” 65 (2018)4, s. 83-95.
- Kwaśniewski A., *Gurda Jan*, w: *Encyklopedia 100-lecia KUL*, red. E. Gigilewicz I IN., t. 1, Lublin: Wydawnictwo KUL 2018, s. 301.
- Kwaśniewski A., *Dorobek historiograficzny księdza Józefa Zdanowskiego* [artykuł w druku].
- Kwaśniewski A., *Dorobek naukowy księdza profesora Daniela Olszewskiego* [artykuł w druku].
- Kwaśniewski A., *Druk ulotny na temat objawień Maryjnych w Dzierzgowie w roku 1664*, „Orientalia Christiana Cracoviensia” 10 (2018), s. 35-45.
- Kwaśniewski A., *Ks. Józef Zdanowski – historyk Kościoła, muzealnik, bibliotekarz i archiwista*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” 9 (2020), s. 345-355.
- Kwaśniewski A., *Ks. prof. dr hab. Daniel Olszewski (1934-2015) - biogram oraz bibliografia podmiotowa i przedmiotowa*, „Kościół w Polsce. Dzieje i kultura” (2016), s. 399-432.
- Kwaśniewski A., *Olszewski Daniel*, w: *Nowa encyklopedia chrześcijaństwa*, red. H. Witczyk i in., Kielce: Jedność 2016, s. 556.
- Kwaśniewski A., *Pierwsze czasopismo diecezji kieleckiej – „Maryawita”, następnie „Jutrzenka” (1903-1907)*. [Artykuł w druku.]
- Kwaśniewski A., *Wspomnienia ks. Henryka Peszki w kontekście pamiętnikarstwa księży diecezji kieleckiej*. [Rec.:] Ks. Henryk Peszko, *Sprawy i ludzie na tle jednego mojego życia. Wspomnienia kieleckiego duchownego z lat 1910-1946*, Kielce 2016, ss. XXV, 138, „Kościół w Polsce. Dzieje i kultura” 17 (2018), s. 363-370.

- Kwaśniewski A., *Wspomnienie pośmiertne o księdzu profesorze Danielu Olszewskim (1934-2015). Prace wykonane dla diecezji kieleckiej*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 92 (2016)1, s. 154-169. [Artykuł przedrukowany w: *Nasze Gene-historie*, Kielce 2017, s. 65-74.]
- Łabendowicz S., Mandziuk J., Piekarski R., *Materski Edward*, SPTK, t. 10, s. 680-686.
- Łętowski L., *Wiadomość krótka o bibliotekach i zbiorach ksiąg polskich za naszego wieku: jak i gdzie, u kogo? Z rękopisu przepisał Leonard Tatar, przypisami opatrzył Bohdan Królikowski*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 6 (1963), s. 343-360.
- Łukowski J., *Dworak Kazimierz*, SPTK, t. 5, s. 331.
- Łydka W., *Lewicki Jan Wincenty*, SPTK, t. 6, s. 320-321.
- Łydka W., *Sobalkowski Szczepan*, SPTK, t. 7, s. 129-135.
- Łydka W., *Wojtacha Eugeniusz*, SPTK, t. 7, s. 425-426.
- Mandziuk J., *Zuberbier Andrzej*, SPTK, t. 9, s. 753-762.
- Mandziuk J., *Pieron B., Pastuszko Marian*, SPTK, t. 10, s. 824-827.
- Materski E., *Jaroszewicz Jan*, SPTK, t. 5, s. 586-591.
- Olszewski D., *Mazurek Franciszek*, SPTK, t. 6, 440-441.
- Olszewski D., *Gurda Jan*, SPTK, t. 8, red. J. Mandziuk, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej 1995, s. 209-211.
- Olszewski D., *Kuc Leszek*, SPTK, t. 8, s. 319-324.
- Olszewski D., *Łydka Władysław*, SPTK, t. 8, s. 350-354.
- Olszewski D., *Piwoński Henryk*, SPTK, t. 8, s. 463-464.
- Olszewski D., *Piwowarczyk Wojciech*, SPTK, t. 8, s. 464-465.
- Olszewski D., *Rybczyk Józef*, SPTK, t. 8, s. 504-506.
- Olszewski D., *Sztafrowski Edward*, SPTK, t. 8, s. 563-568.
- Olszewski D., *Włudyga Stanisław*, SPTK, t. 8, s. 615-616.
- Olszewski D., *Wójcik Władysław*, SPTK, t. 8, s. 635-636.
- Olszewski D., *Wróbel Tomasz*, SPTK, t. 8, s. 639-641.
- Piwoński H., *Liturgia wielkanocna u bożogrobców w Miechowie (cd.)*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 17 (1970) 4, s. 39-58.
- Piwoński H., [Rec.:] *Antyfonarz kielecki z 1327[!] r. pod względem muzykologicznym*, Tadeusz Miazga, Graz 1977, „Studia Theologica Varsaviensia” 17 (1979) 1, 296-301.
- Piwoński H., [Rec.:] *Zbigniew Peckowski, Studia z dziejów miasta i ziemi miechowskiej do roku 1914*, „Nasza Przeszłość” 27 (1967), s. 267-270.
- Rusiecki M., *Tochowicz Paweł*, SPTK, t. 6, 312-313.
- Semik F., *Sobczyński Antoni*, SPTK, t. 7, s. 135-141.
- Siemieniec T., *Bielecki Stanisław*, SPTK, t. 10, s. 113-118.
- Stopniak F., *Kałwa Piotr*, SPTK, t. 6, s. 25-28.
- Stuczeń S., *Awitacja kościoła w Rokitnie*, w: F. Navarra, *Monografia kościołów diecezji kieleckiej*, t. 2, s. 561-565.
- Stuczeń S., *Opis kościółka św. Stanisława bisk. i męcz. na Babinku [Małogoszcz]*, w: J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskim, Mariówka*: Drukarnia Szkoły Rzemieślniczej 1930, s. 133-136.

- Stuczeń S., *Z listu ks. Stefana Stucznia z Wrocierzyża do mnie*, w: J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskim*, Mariówka: Drukarnia Szkoły Rzemieślniczej 1930, s. 318-319.
- Stuczeń S., *Opis kościoła w Nawarzycach*, w: F. Navarra, *Monografia kościołów dyecezyi kieleckiej*, t. 2, s. 152-190.
- Stuczeń S., *Plebani Sancygniowscy*, w: J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Pińczowskim, Skalbmierskim i Wiślickim*, Mariówka: Drukarnia Szkoły Rzemieślniczej 1927, s. 370-375.
- Stuczeń S., *Spis wiadomych przeorów paulińskich w Pińczowie*, J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Pińczowskim, Skalbmierskim i Wiślickim*, Mariówka: Drukarnia Szkoły Rzemieślniczej 1927, s. 263-272.
- Starczewska-Wojnar A., *Konferencja naukowa „Polska kultura religijna”, Kraków 8-10 grudnia 2015 r.*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” 5 (2016), s. 449-453.
- Szafrański A. L., *Pilch Zygmunt*, SPTK, t. 6, s. 669-679.
- Sztafrowski E., *Mucha Jan*, SPTK, t. 6, s. 521-522.
- Sztafrowski E., *Pycia Jacek*, SPTK, t. 6, s. 744-745.
- Tambor P., *Szczepaniak Zygmunt Antoni*, SPTK, t. 10, s. 1092-1093.
- Wieczorek S., *Zacharski Grzegorz*, SPTK, t. 10, s. 1325.
- Wróbel T., *Czerwiński Teodor*, SPTK, t. 5, s. 269-271.
- Wróbel T., *Gielniewski Edward*, SPTK, t. 5, s. 441-442.
- Wróbel T., *Ks. Józef Zdanowski historyk kielecki*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 54 (1978)1, s. 29-37.
- Wróbel T., *Pawłowski Józef*, SPTK, t. 6, s. 629-630.
- Wróbel T., *Stuczeń Stefan*, SPTK, t. 7, s. 191-192.
- Wróbel T., *Zdanowski Józef*, SPTK, t. 7, s. 485-487.
- Wróbel T., *150 lat pobytu Sióstr Bernardynek w Klasztorze św. Katarzyny 1815-1965*, w: T. Wróbel, Z. Nocoń, *Klasztor pod Łysicą. Dwa wieki pobytu sióstr bernardynek, Święta Katarzyna: Jedność* 2015, s. 13-43.
- Wyczawski H. E., *Siarkowski Władysław*, SPTK, t. 4, red. H. E. Wyczawski, Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej 1983, s. 59-68.
- Wyczawski H. E., *Siemieński Jan*, SPTK, t. 4, s. 66-68.
- Zuberbier A., *Łapot Józef*, SPTK, t. 4, s. 367-368.
- Związek J., *Koźlicki Wojciech*, SPTK, t. 6, s. 201-202.

Netoteka:

<https://www.facebook.com/ktn.kielce/posts/kieleckie-towarzystwo-naukowe-serdecznie-zaprasza-30-listopada-2019-roku-na-konf/2443078239073680/> [dostęp 26.11.2020 r.]

Ks. Andrzej Kwaśniewski, ur. 1977, prezbiter diecezji kieleckiej, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, wykładowca Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego

w Warszawie, prezes Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego imienia błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach. W latach 2010-2016 dyrektor Archiwum Diecezjalnego w Kielcach oraz wykładowca historii Kościoła w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach. Publikacje na stronie: <https://independent.academia.edu/AndrzejKwasniewski>. E-mail: a.kwasniewski@uksw.edu.pl